

Töö ja omastehoolduse ühildamine – uued aastad ülekoormusega?

**Kaisa Kauppinen, teadusuuringute
direktor, dotsent**

Vananeva tuleviku poole - nn „igiliikurid“ nüüd ja 30 a pärast

- **Mehed**

- 2014 kokku umbes 10 000 vanuses 90+

- **Naised**

- 2014 kokku umbes 32 000 vanuses 90+

- **Mehed**

- 2043, kokku umbes 54 600 vanuses 90+

- **Naised**

- 2043, kokku umbes 108 000 vanuses 90+

Vanhusten laitoshoidon karsitaan edelleen

YKSI on varmaa Helsingissä: vanhuksia on koko ajan enemmän. Vanhuspalveluissa jatkuu mylläys nimeltään palvelurakennemuutos.

Pitkäaikaista laitoshoidon leikataan, mutta kotihoitoon ei luvata suurta lisäystä. Talousarvio luottaa siihen, että omaishoidon suosio kasvaa ja

kuntoutuksella vähennetään laitoshoidon tarvetta.

Vuoden alussa aloittaa sosiaalitoimen ja terveyskeskusten jättivirasto. Omaan aloittaa varhaiskasvatusvirasto. Kaupunkilaisten paperisota voi helpottua, kun toimeentulohakemus ja päivähoitopäätös muuttuvat sähköisiksi.

Hesari 05.10.2012

JUHANI NIIRANEN HS

Leena Mäkitarkka vei satavuotiaan Salli Laineen ja Aino Nordmanin (takana) päivällisen jälkeen huoneisiinsa Kustaankartanossa.

Mäluhäired – Alzheimeri tõi (film Siiski veel Alice/Still Alice)

- Soomes **120 000** erinevat mäluhäirega haigestunut
 - n. 7000 tööelist
- Aastas lisandub 12 000 uut juhtu
- Esinemissagedus suureneb vanusega
 - 65-76 a. 4 %
 - 75-84 a. 12 %
 - **85+ a. 35 %**
- Haiguse kestus esimesest haigusnähust surmani kestab umbes 10 aastat
- Omastehoolduse olukord muutub pidevalt ja suureneb kõrvalabi vajadus

Omaste- ja lähedaste hooldus – OECD statistika

- Omaste - ja lähedaste hooldus tähendab **tavaliselt mitteametlikku pereliikmete** poolt tehtavat hooldus - ja hooldamistööd, mis on suunatud inimesele kes vajab abi ja hooldust oma tegevuspiirangute tõttu.
Umbes 10 % tööealistest inimestest Soomes
- Määratlus hõlmab praktilist abi igapäevaste toimingute
 - Iga kolmas tööealisest inimesest hooldab, hoolitseb ja aitab oma lähedast töölkäimise kõrvalt
 - OECD 2011 Help Wanted?

Soome lugu – Töö ja tervis

Soomes küsitlus 2012. aastal

- **Iga neljas (28 %) tööealine hooldab töö kõrvalt veel oma lähedast, kes vajab abi kõrge ea, haiguse või puude tõttu**
- **Hooldatavad**
 - **Oma või abikaasa vanemad**
 - **Erihooldust vajavad lapsed**
 - **Oma abikaasa**
 - **Muud sugulased, sõber või naaber**

See on naiste maailm...

- Üle 70 % hooldajatest on naised
 - Luksemburg, Hispaania, Taani, Slovakkia, Portugal, Itaalia, Soome, Malta, Saksamaa, Eesti, Rootsi, Prantsusmaa, Belgia
 - ... aga mehed jõuavad aastate möödudes järgi!
 - Huber et al 2009
 - **Ka Soomes mees-omastehooldajate osakaal kasvab peale pensionile jäämist, keskmine vanus 71 a. (naistel 64 a.)**
 - Kela 2014

Üksinda kodus?

- Üle 80-aastastest naistest 70 % elab üksi
 - Taani, Norra, Saksamaa, Holland, Slovakkia, Soome
 - EU keskmine vanus umbes 60 %, Eestis alla 50 %
 - Soomes 80-84 aastastest naistest 70 % elab üksi
 - Suur probleem: muutuda teistest sõltuvaks, mälu halvenemine, õnnetused (kukkumised, libisemised)
 - üksinda toimetulemise müüt
- Huber et al 2009

Käimasolev uurimus valmib 2015 suvel

- **Töökäimise ja hooldustöö ühildamine – tööea tugevdamine ja pikendamine**
- **Mia Silfver-Kuhalampi, uurija, doktor, Helsingi Ülikool**
- **Töökeskkonnakaitse Fondi rahastus**
 - **Uue tehnoloogia kasutamine, kaughooldus**
 - **Sooline võrdõiguslikkus**
 - **Eetilised konfliktid, eetiline koormus**
 - **Kas ma hooldan ikka hästi / nii palju kui vaja**
 - **Mõttevahetus sellel teemal – ikka tabu**

Kogemused, tulemused

- **Järeleandmised töökohas**
 - *Hooldaja peab tihti keelduma uutest töödest, igapäevasest 8- tunnise tööst, uutest ülesannetest, ületundidest, ühisüritustest töökohal, koos olemise võimalustest, komanderingutest > alasoortus, töösuhete nõrgenemine, majanduslik olukord halveneb*
- **Konfliktid oma südametunnistusega**
- **Toimetulekuks vajalikud oskused**
- **Hea tava töö**
- **Toetus ja empaatia**
 - *Sõbralikkus ja tähelepanelikkus igapäevatöös, mõistev tööandja*

Miks hooldada, kui seadus seda ei nõua?

- Soomes ei ole seaduslikku kohustust lastel oma vanemate hooldamiseks alates 1970-ndatest
- Soomes on tugev kultuuriline traditsioon hooldada oma lähedasi/vanemaid, kuigi juriidiline nõue ja kohustus puudub
- 2013 a peaaegu 2/3 (66 %) 80-aastastest sai vajaliku abi oma lähedaste poolt
 - Oma või abikaasa täiskasvanud laps oli peamine abistaja, 41 % vastajatest (THL 2014)
 - *Kas selline kultuuriline traditsioon jääb vananeva ühiskonna tingimustes püsima?*
- Inimestel tuleb ka ise panustada, et neile kõrges eas pakutav hooldus oleks kvaliteetne.